

به نام خداوند
جان و حرد

دانشنامه تبرستان مآثر ایران

جلد پنجم

زبان | ادبیات | موسیقی | رسانه و ارتباطات | افزوده‌ها

گروه نویسندگان و ویراستاران
سرپرست: جهانگیر نصری اشرفی

نشرنی

عنوان و نام پدیدآور: دانشنامه‌ی تبرستان و مازندران / سرپرست گروه نویسندگان و ویراستاران جهانگیر نصری اشرفی؛ سرگروه ویراستاران جعفر شجاع کیهانی؛ ویراستار نهایی معصومه افشار؛ مدیر هنری و سرگروه عکاسی فرزاد امامی. ● **مشخصات نشر:** تهران، نشر نی، ۱۳۹۸ ● **نوبت چاپ:** چاپ اول، ۱۳۹۸ ● **مشخصات ظاهری:** ۵ ج.؛ مصور (بخشی رنگی)، جدول (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی رنگی). ● **شابک:** دوره: ۰-۹78-622-06-0233-3؛ ۱: ۰-۹78-622-06-0232-3؛ ۲: ۰-۹78-622-06-0234-7؛ ۳: ۰-۹78-622-06-0235-4؛ ۴: ۰-۹78-622-06-0236-1؛ ۵: ۰-۹78-622-06-0237-8. ● **وضعیت فهرست‌نویسی:** فیبا ● **یادداشت:** واژه‌نامه؛ کتابنامه؛ نمایه. ● **مندرجات:** ج. ۱. دیباچه. - ج. ۲. سرفصل‌های تاریخ، اقوام، جغرافیای طبیعی و محیط زیست، باستان‌شناسی، معماری. - ج. ۳. سرفصل‌های شهرستان‌ها، نظام‌های اداری، آموزشی و فرهنگی، اقتصاد، نام‌آوران. - ج. ۴. سرفصل فرهنگ: فرهنگ ناملموس / فرهنگ ملموس. - ج. ۵. سرفصل‌های زبان، ادبیات، موسیقی، رسانه‌ها، افزوده‌ها. ● **موضوع:** مازندران - دایرةالمعارف‌ها Encyclopedias - Mazandaran (Iran: Province) ● **شناسه افزوده:** نصری اشرفی، جهانگیر، ۱۳۳۶ -؛ شجاع کیهانی، جعفر، ۱۳۴۷ -؛ ویراستار: افشار، معصومه، ۱۳۵۰ -؛ ویراستار: امامی، فرزاد، ۱۳۴۸ -؛ عکاس Emami, Farzad. ● **رده‌بندی کنگره:** ۲۲۳ الف / ۵۳ DSR۲۰ ● **رده‌بندی دیویی:** ۹۵۵/۰۲۲ ● **شماره کتابشناسی ملی:** ۴۷۷۱۰۴۴

بهای دوره پنج جلدی
۸۵۰,۰۰۰ تومان

نشرنی

با همکاری انتشارات درنگستان

دانشنامه‌ی تبرستان و مازندران

جلد پنجم

سرفصل‌های: زبان، ادبیات، موسیقی، رسانه‌ها، افزوده‌ها

گروه نویسندگان و ویراستاران

سرپرست دانشنامه: جهانگیر نصری اشرفی

سرپرست ویراستاران: جعفر شجاع کیهانی

ویراستار نهایی: معصومه افشار

مسئول کنترل نهایی متون: الهام شیرزادی آهودشتی

مدیر هنری و سرگروه عکاسی: فرزاد امامی

مشاور هنری، طراح یونیفرم و طراح گرافیک: یاسر عزآباد

صفحه‌آرایان: اصغر نوذری، یاسر عزآباد

طراحی جلد: یاسر عزآباد

بازآفرینی طرح روی جلد بر اساس نقوش، نمادها و نشانه‌های تاریخی مازندران

لیتوگرافی: باختر ● چاپ: صنوبر ● صحافی: علی

ناظر چاپ: حسین همایی

چاپ اول: تهران، ۱۳۹۸، ۳۳۰۰ دوره

شابک (دوره): ۰-۲۳۳-۰۶-۹۷۸-۶۲۲-۰۶

شابک جلد: ۰-۲۳۷-۰۶-۹۷۸-۶۲۲-۰۶

نشانی: تهران، خیابان دکتر فاطمی، خیابان رهی معیری، تقاطع خیابان فکوری، شماره ۲۰

کد پستی: ۱۴۱۳۷۱۳۳۷۱، تلفن دفتر نشر: ۸۸۰۲۱۲۱۴، تلفن واحد فروش: ۸۸۰۰۴۶۵۸-۹، نمابر: ۸۹۷۸۲۴۶۴

www.nashreny.com ● email: info@nashreny.com ● nashreny

نشانی مرکز پخش در مازندران: ساری، بولوار طالقانی، کوی امیر افشاری، بلاک ۲، انتشارات درنگستان (تلفن: ۰۱۱۳۳۲۰۲۴۵)

© تمامی حقوق این اثر محفوظ است. هرگونه استفاده تجاری از این اثر یا تکثیر آن کلاً و جزئاً، به هر صورت (چاپ، فتوکپی، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

فصل زبان

۱۶-۱۵ زبان‌های رسمی، گمنام و ساختگی (رمزگونه) در

مازندران

۲۴-۱۷ فصل یکم: خاورشناسان و زبان مازندرانی

۵۸-۲۵ فصل دوم: دستور زبان تبری

۲۵ بخش یکم: زبان‌های ایرانی و زبان تبری

۲۷ بخش دوم: واج‌شناسی

همخوان‌ها

خوشه‌های همخوانی

تکیه

برخی فرایندها، آوایی

قلب، حذف، ابدال

تطابق‌های آوایی

۳۰ بخش سوم: صرف

پیشوندها، پسوندها

۳۲ بخش چهارم: اسم مرکب

معرفه و نکره، مفرد و جمع، مضاف و مضاف‌الیه

موصوف، منادا، صفت

۳۳ بخش پنجم: عدد

اعداد اصلی، اعداد ترتیبی، اعداد کسری، اعداد توریسی

۳۳ بخش ششم: ضمیر

ضمایر شخصی منفصل، ضمایر شخصی متصل، ضمایر

ملکی، ضمایر پرسشی، مبهمات، ضمایر اشاره، ضمایر مشترک

۴۰-۳۴ بخش هفتم: فعل

رابطه‌ی ماضی و مضارع، فعل‌های مضارع،

فعل‌های ماضی، صرف فعل، مصدر، صفت فعلی گذشته،

شناسه، شناسه‌های فعلی در مازندران، نشانه‌های نهی و

نفی و استمرار و تأکید، ماضی استمراری، مضارع استمراری،

فعل‌های کمکی، صرف افعال کمکی، الف. زمان‌های

ساده، ماضی ساده، مضارع ساده، مضارع التزامی، فعل

امر، ماضی ساده به معنای «شدن»، به معنای بودن،

مضارع ساده (به معنای شدن)، مضارع التزامی (به معنای

بودن)، مضارع التزامی (به معنای شدن)، ب. زمان‌های

مرکب، ماضی التزامی، ماضی بعید التزامی، ماضی بعید،

ماضی التزامی، ماضی استمراری مؤکد، پیشوندهای فعلی،

فعل‌های مرکب و عبارات‌های فعلی، فعل مرکب، عبارت

فعلی، قید

۴۱ بخش هشتم: حروف اضافه

حرف ربط

۴۱ بخش نهم: اصوات

۴۳-۴۲ بخش دهم: نحو

اسم و صفت، حالت مفعولی، منادا، ضمیر، ضمایر

شخصی منفصل، ضمایر مشترک، ضمایر اشاره و پرسشی

فعل، مصدر، فعل‌های کمکی، پیشوندهای فعلی،

قید، حرف اضافه

۴۹-۴۴ بخش یازدهم: واج‌شناسی تاریخی

مقایسه‌ی دستگاه صوتی مازندرانی با ایرانی میانه‌ی غربی

(پهلوی اشکانی - فارسی میانه)، مقایسه‌ی مصوّت‌های

ایرانی میانه‌ی غربی با گویش مازندرانی، مقایسه‌ی

مصوّت‌ها براساس ویژگی کوتاهی و بلندی، رابطه‌ی

مصوّت‌ها، وضعیت آغازی، مقایسه‌ی صامت‌های ایرانی

میانه‌ی غربی با گویش مازندرانی، صامت‌های ایرانی میانه‌ی

غربی با گویش مازندرانی، رابطه‌ی صامت‌ها [منابع]

۵۸-۵۰ بخش دوازدهم: جدول تطبیقی واژگان و افعال تبری

۷۸-۵۹ فصل سوم: گویش‌های سرحدی

۵۹ پیش‌سخن

۶۱-۵۹ بخش یکم: گویش شه‌میرزادی

مصدرهای شه‌میرزادی

۶۳-۶۱ بخش دوم: گویش الیکایی

مصدرهای الیکایی

۶۵-۶۱ بخش سوم: گویش افتری

مصدرهای افتری

۶۱-۶۵ بخش چهارم: گویش سرخه‌ای

مصدرهای سرخه‌ای

۶۸-۶۱ بخش پنجم: گویش لاسگردی

مصدرهای لاسگردی

۷۱-۶۹ بخش ششم: گویش سنگسری

مصدرهای سنگسری [منابع]

۷۴-۷۲ بخش هفتم: بررسی ویژگی‌های صرفی اسم در گویش

سنگسری

پیشینه، ویژگی‌های صرفی اسم، جنس، معرفگی

(شناس)، شمار (منابع)

۷۷-۷۵ بخش هشتم: گویش پروری

مصدرهای پروری

۷۸-۷۷ بخش نهم: گویش قصرانی

۸۸-۷۹ فصل چهارم: دوهجده‌ی مهم شرقی و غربی زبان تبری

۸۲-۷۹ بخش یکم: لهجده‌ی استارآبادی

۸۰ برخی واژگان لهجده‌های تبری غرب و شرق استارآباد

۸۸-۸۲ بخش دوم: لهجده‌ی دوهزاری

اسم مصدر، حاصل مصدر، اسم نکره (ناشناس)، اسم

مصغّر (کوچکی)، اسم منسوب، جمع، ضمایر، مصدر،

صفت، صفت‌های ساده، صفت عالی، صفت فاعلی،

صفت مفعولی، صفت شایستگی و لیاقت، فعل، فعل

ویژگی‌های سلی / سلی‌پری، نمونه‌ی واژه‌های سلی،
چند نمونه از جملات و اصطلاحات، نمونه‌ای از
صرف فعل، هفت کوک کپور، هفت برادر نابینا [منابع]

۱۰۵-۱۰۲ بخش سوم: زبان کالسی

برخی ویژگی‌های دستوری، اسم، رابطه‌ی مضاف با
مضاف‌الیه، رابطه‌ی صفت با موصوف، قید، اعداد، نحو
در زبان کالسی، مصدر در زبان کالسی، گفت‌وگو: جواب
فرزند به پدرش، آوانوشت یک متن کالسی

۱۰۸-۱۰۵ بخش چهارم: زبان چوله‌ای در حوزه‌ی البرز [منبع]

۱۰۹-۱۰۸ بخش پنجم: واروی استارآبادی

تبدیل واژه‌های فارسی به واروی استارآبادی

۱۱۱-۱۰۹ بخش ششم: لوترای شالی استارآبادی

۱۱۱ بخش هفتم: لوترای زرگری

۱۱۲-۱۱۱ بخش هشتم: لوترای مرغی

۱۱۲ بخش نهم: لوترای گنجشکی

۱۱۲ بخش دهم: لوترای شتی

چند واژه از لوترای شتی

۱۱۳ بخش یازدهم: لوترای سمدی

۱۱۴ بخش دوازدهم: لوترای «سرگری»

۱۱۵-۱۱۴ بخش سیزدهم: لوترای «سرگری»

۱۱۶-۱۱۵ بخش چهاردهم: نمونه‌های تبدیلی

۱۲۰-۱۱۷ فصل هفتم: افزوده‌ها

۱۱۷ نام زبان مردم مازندران: گیلکی، مازندرانی یا تبری [منابع]

امر، ماضی ساده، ماضی استمراری، ماضی التزامی، ماضی
نقلی، ماضی بعید، ماضی نقلی ملموس، حال ساده، حال
استمراری، زمان آینده، مضارع التزامی، ماضی ساده،
ماضی استمراری، ماضی التزامی، ماضی نقلی، ماضی
بعید، ماضی نقلی ملموس، حال ساده، اضافه، قید، قید
زمان، قید حالت، قید تصدیق، قید مختص، قید مقدار،
قید ترکیبی، حروف اضافه، اسم صوت، اعداد، واحدها
(یکان‌ها)، واحدهای وزن، گاه‌شماری گالشی، جمله،

جمله‌ی اسمیه

۹۲-۸۹ فصل پنجم: زبان پهلوی کومشی و فارسی گرگانی

۹۰-۸۹ بخش یکم: زبان کومشی (سمنانی)

ه- اندی‌های کومشی و تبری [منابع]

۹۲-۹۱ بخش دوم: گگان و فارسی گرگانی [منابع]

۱۱۶-۹۳ فصل ششم: زبان‌های لوترا، رمزگونه و وارو

۹۹-۹۳ بخش یکم: زبان ساسانی / سلی‌پری

زبان رمزی / رسندها، هوشتاری، مسگرها و قلع‌گرهای
شهرستان رامسر، نمونه‌ی واژگان سلی، پیوند
واژگانی زبان سلی با زبان مازندرانی، تزییات در زبان
سلی، دستور، نشانه‌ی جمع، شمار، واژگان، برخی
پسوندهای دیگر، نمونه‌ای از واژگان (گرا) ارسلی
سلی، چند نمونه‌ی متن [منابع]

۱۰۲-۹۹ بخش دوم: سلی / سلی‌پری: زبانی رمزی

مازندرانی

فصل ادبیات

۱۴۵-۱۴۳ ویس و رامین، تخلص داستان ویس و رامین

نمونه‌ای از نگارش قابوس‌نامه، در
یادکرد: فضای نوشین‌روان [منابع]

۱۵۲-۱۵۰ مرزبان‌نامه، ویژگی سبکی مرزبان‌نامه، ریشه و دیرینگی

مرزبان‌نامه، نمونه‌هایی از متن مرزبان‌نامه، داستان
خسرو با خراسیایان، باب سیوم، در ملک اردشیر و
دانای مهران به [منابع]

۱۵۲ نیکی‌نامه [منبع]

۱۵۳-۱۵۲ کنزالاسرار مازندرانی (اشعار موسوم به امیری)، دیوان

نوشتاری امیر [منابع]

۱۵۸-۱۵۴ بخش ششم: نمونه‌هایی از متن و نثر تبری

برگردان تبری از خلاصه‌ی داستان مرزبان‌نامه، رسن
و دادگری (طنباب و عدالت)، شترو و شتربون (شترو
ساریان)، مازرون ادبیات (ادبیات مازندران)، اسپهبد
مرزبون (اسپهبد مرزبان)، امیرپازواری، سنی‌التسا،
طالب آملی، نیما یوشیج، تبرستون علوی‌یون (علویان
تبرستان)، زید حسن (حسن بن زید)

۱۵۸-۱۲۵ فصل یکم: ادبیات نوشتاری تبری

۱۲۶-۱۲۵ بخش یکم: زبان و شعر تبری [منابع]

۱۳۲-۱۲۶ بخش دوم: امیرپازواری

امیرپا شهرت پازواری، امیرپا شهرت‌های غیرپازواری،
اشعار منسوب به امیر، سبک‌شناسی سروده‌های امیر
پازواری، امیر در فرهنگ عامه، افسانه‌ی امیر و گوهر،
امیری / تبری / توزی [منابع]

۱۳۳-۱۳۲ بخش سوم: موسیقی و لحن در شعرهای امیر

موسیقی و لحن در شعرهای امیر [منابع]

۱۳۸-۱۳۳ بخش چهارم: نمونه‌هایی از شعر امیری (تبری)

اشعار و آثار امیر، گزیده‌ای از کتاب‌های چاپی [منابع]

۱۵۳-۱۳۹ بخش پنجم: بازشناسی گزیده‌ی کتاب‌های تبری زبان

و فارسی زبان

۱۴۱-۱۴۰ نسخه‌های شناخته‌شده‌ی قرآن با ترجمه‌ی تبری،

نمونه‌ی ترجمه‌ی آیات، واژگان و نثر تبری [منابع]

۱۴۱ شعرهای تبری در نسخه‌های خطی الکفایه فی علم

(الاعراب، شعرها) [منابع]

۳۱۸-۱۵۹ فصل دوم: ادبیات گفتاری مازندران

۱۵۹ پیش سخن

موسیقی، وزن و ساخت شعرهای بومی [منابع]

۱۶۱-۱۷۱ بخش یکم: نمونه‌هایی از سروده‌های تبری [منابع]

۱۷۴-۱۷۲ بخش دوم: داستان‌ها و افسانه‌های گسترده فرهنگی تبری

افسانه‌های منتشرشده در مازندران [منابع]

۱۷۴-۲۳۵ بخش سوم: افسانه‌های تبری

آدم و سخشنش، ایل (ابوالقاسم)، آتاهای ونه ها کردن

(دست‌کم سرفه‌ای باید کرد)، احمد بی غم، اسب

مرغنه (تخم مرغ اسب)، اشکار (شکار)، آلیگسی

(جن)، نخودی، اوی دله پیمه ترشتن (پیمه رسیدن

در میان رود)، این گجه کنگنا بکتریاری نارمه (جزاین

خل و چل نه شوقه)، دیگری ندارم)، با دم پنجائونچ

سیر (دم)، پنجاه و پنج سیر)، بدبیساری، بوره

گوی دقه ماسی، بی یتن (گاو خنایی مرا با خود

نبر)، پرسره تر کنی (بیز خا می در)، پیریلت دار

(درخت پلت کهنسال)، تات سلوم تاقچه سلوم (تاق

سلام تاقچه سلام)، توو خا و خا، جایزه،

چوزک (گردوی کوچک)، چرتنگ چوب تنک

و پوسیده)، حسن‌زا حسین‌زا (مشق سبک)

حسین‌ام)، حلیم‌پزان، خرس و ماه‌گل، کز تک

گری (کدوی قلقلی)، خیاط و نمک، درخت پول،

دمیک‌زن آکوزه‌گر (تیمک‌زن و کوزه‌گر)، رحمین‌دلک

(دل‌رحم کوچک)، زرد هدامه زرد هیتمه ترک مه مفتی

(زرد دادم زرد گرفتم، صدای آن مفت چنگم)، زمبیل

(زنیل)، سنگیسه چه افتاب کته؟ (مشته سنگ چرا

در آفتاب است؟)، سه خاخر (سه خواهر)، روایت

یکم)، سه خاخر (سه خواهر)، روایت دوم)، شازده

بکوش (جایی که شاهزاده را کشتند)، شال تس ممد

(محمّد شغال‌ترس)، شال و پلنگ (شغال و پلنگ)،

شاه و درویش (شاه و گدا)، شمشه بنو زال بلاجه (به

شمس بگو عروسی زال است)، عجب کارا عجب بار

... (عجب کارا، عجب بار، صدا پنج و فتر چار)، کش

دار (درخت کفش)، کک چمر (آواز بک)، گگی،

کگی کگی، کل دم شال (شغال دم کوتاه)، کور قُراب،

کوکی (روایت اول)، کوکی (فاخته)، روایت دوم)، کوکی

(فاخته، روایت سوم)، کوکی (فاخته، روایت چهارم)،

کونه کفن درّه خنابدون (صد رحمت به کفن دزد

پیشین)، گرگاس شال (شغال روستای گرگاس)، لیسک

گنه: منم جم شاخ دارمه (حلزون می‌گوید: من هم جزء

شاخ دارها هستم)، لیگر کوکک (گوساله‌ی لیکر)، مار

دتر (مادر و دختر)، مره گنه: مرد دلاور، حرف زمبه ته

برابر (به من می‌گویند مرد دلاور، سخن می‌گویم در

برابر)، مینا و پلنگ، ناخش اونور خنه کته (بیمار در

اتاق آن طرفی است)، همیشک بول پندیر خیک نیاته

(همیشه که رود خیک پندیر نمی‌آورد)، یقا تلا بیه و یقا

تشنی (خروسی بود و مرغی بود)، یک مخ بز روزبانم

(یک میخ بر سر زبانم بکوب)

۲۳۵-۲۵۸ بخش چهارم: متل‌ها (متله‌ها)

۲۳۵ یادآوری نشانه‌ها، پیشگفتار

آله به آله (نام‌آوا)، آمتله متله متله (آهای متل، متل،

متل)، آتی مانی ۱، آتی مانی ۲، ابلک (ایبا)، آتا مردی

به بزداشته (یه مردی بود که بزداشت)، آته مردی

بی‌یه بزداشته (مردی بود که بی‌ی داشت)، آته مردی

بی‌یه بزداشته، استرابادی درانه (استرابادی می‌آد)،

افتاب افتاب در پرو (آفتاب آفتاب، دریا)، امشوبیاره

بارون (امشب باران بیارد)، اناریجه، ملک‌وجه (گیاه

خوشبو، بچه‌ی ملک)، انک را اونک را (نام‌آوا)، انگه

را (از این راه)، او آمد (آب آمد)، ایشالاره ۱ (ان‌شاءالله

۱)، ایشالاره ۲ (ان‌شاءالله ۲)، این دارسه (سیب این

درخت)، اینا مینا ۱ (نام‌آوا)، اینا مینا ۲، این کوچه ره

کی ساخته (این کوچه را چه کسی ساخته؟)، بازک

(توکا)، بجامه جان (چایدم)، برارزن آبرازن (زن برادر

آی زن برادر)، سگ‌ها با خرها، تامیسا (تماشا)، تره کی

بزو (چه کسی تو را زد؟)، تروجن، چلچلا (چلچله)،

خاله خالکه، ها فقه‌ها فقه‌ها (های فقه‌های

فقه‌ها)، دتر دارمه انارو به (دختر دارم انارو به)، رقتم

به باغی (به باغی رقتم)، روش روش (آب روون)،

زاری خاری بنشا (با زحمت زیاد نشا کردم)، سر به

رین، سر کردم و در کردم (سر کردم و گذراندم)، سرخه

س (سب سرخ)، سگ پاسخته (سگ پاسخخته)،

سر زده (ناخر (سه خواهر)، سیر سمنه (سیر و

سمنو)، سیم سنا، شاشو، صد سال برنگردی،

عده شقی مار (مجه نادر شوهر)، گوبه کلوم (گاو

در آغل)، لل (پسه)، لله گرون (نیشکر خور)، لم چغا

(چوخا)، ماره ناز دتر (دختر ناز مادر)، مختار، مرغ و

خروس، ممد کله کینگ (ممد کچل)، ممدلی جان ها

ها (محمّد علی جان های های)، مم مه شوری، مه غاز

مرغنه کنده (غاز من تخم می‌ذارد)، میرزا قشقم شم،

نازه وار (نازوار)، نصاب، نودکانم (نوبوشم)، نون و

پنیرو پشه (نون و پنیرو پسته)، وارش (باران)، هایت

بته (آی بدو بدو)، وارش انه تیم تیم (باران نم نم

می‌بارد)، هاجر آروسی دانه (هاجر عروسی دارد)، حقور

حقور، هوا چرچری بیه (آسمان شرشری شد)، هالی لا،

هالالی جان هالالی، هلاری جان هلاری (نام)، هلی

تی تی بکرده (آلوجه غنچه بسته)، هوه للا (نام‌آوا)،

هوا بی‌یه وارشی (هوا بارانی شد)، هوته کل (نام‌آوا)،

هه هه (نام‌آوا)، یازوهه، یک و دو و سه

۳۰۵-۳۱۱ بخش هفتم: ترانه‌های سرورآمیز خنیایی

باوم ته قربون بوم، حسن که شالی کارنی نه، عاروسی،

نسا مه ره تب ها کرده، پاچگه، پاچگه حمام، چاچگه

دوم، پاچگه‌ی عاروس بران ۱، پاچگه‌ی عاروس بران ۲،

پاچگه‌ی خانه‌ی داماد

۳۱۱-۳۱۳ بخش هشتم: اشعار حکمی و تغزلی

هرایی، حقانی، صنم

۳۱۴-۳۱۸ بخش نهم: لالایی‌ها و نوازش‌ها

گره / گهره‌سری، لالایی (گهره‌سری)، لالایی گرگانی،

لالایی (گهره‌سری تبری) ۱، لالایی (گهره‌سری) ۲،

لالایی (گهره‌سری) ۳، نواجش / نواجش، نواجش ۱،

نواجش ۲، نواجش ۳، نوازش [منابع]

۲۵۹ بخش پنجم: منظومه‌ها و شعرهای خنیایی

منظومه‌ی طالبها، صنم، امیری، آدم و حوّا، امیرو

گوهر، تقی و معصومه، جونکاسره (گاو جوان جنگی)،

حیدربیک و صنمیر، شاه‌باجی، بخشی از شعرهای

منظومه‌ی شاه‌باجی، ضامن آهو، طالبها، طالب و

زهره به روایت بهشهر، روایت منظومه‌ی موسیقایی

طالبها (طالب طالبها) از هزارجریب، عزیزونگار، بخشی

از منظومه‌ی عزیزونگار، عباس مسکین، مغول دختر،

منور و درویش، نجم، یوسف و زلیخا

۲۸۰-۳۰۴ بخش ششم: سوت / ست

آقارسول، اکبریلوون، امیراعظم، پهلوان فرامرز، تقی

یاغی، حجت غلامی / حجت یاغی، حسین خان،

عبدالله، گالش، مشدی، ممزوم آقا، هزبر سلطان

فصل موسیقی

۳۲۳-۴۰۴ فصل یکم: خیابان ناک‌بی در تبرستان (مازندران و گلستان)

۳۲۳ پیشینه‌ی موسیقی تبری

۳۲۴-۳۳۰ موسیقی مازندرانی، موسیقی قدیم مازندران، ریتم،

آوازهای با وزن آزاد، آوازهای با ریتم، ترانه‌ها

آوازهای با ریتم و شتاب تند، ساختار مضمونی، وام‌گیر

از موسیقی اقوام هم‌جوار

۳۳۱-۳۴۸ فصل دوم: کارگان‌های (رپرتوارهای) موسیقایی

قومی در مازندران و استارآباد

۳۳۱ رپرتوارهای شمال و جنوب البرز

آواز، دوتار و داستان‌پردازی آوازی استارآبادی (کارگان)،

آواز، دوتار و داستان‌پردازی آوازی مازندران (کارگان)،

ترانه‌ها / کیچاجانک‌های مازندران، ترانه‌های استارآبادی

(کارگان)، داستان‌پردازی آوازی تبری (کارگان)، دوتار

و آواز استارآبادی (کارگان)، ردیف در مازندران، سرنا و

ده‌سرکوتن / نفا (کارگان)، مدهای موسیقی استارآبادی

(کارگان)، موسیقی آوازی تبری - گیلی، موسیقی آیینی و

مذهبی مازندران (کارگان)، موسیقی تالقانی، موسیقی

ترکمنی در مازندران و گلستان (کارگان)، موسیقی

استارآباد / گلستان (کارگان)، موسیقی تعزیه در مازندران،

موسیقی قزاقی استارآباد / گلستان (کارگان)، موسیقی

کولی‌ها / گذارهای استارآباد / گلستان، موسیقی کومشی -

سمنانی در مازندران و گلستان (کارگان)، موسیقی گذاری /

هرایی مازندران (کارگان)

۳۴۹-۴۰۴ فصل سوم: مدخل اصطلاحات، لحن‌ها و سازهای

موسیقی مازندران

۳۴۹-۳۹۸ بخش یکم: مدخل‌ها

آب‌کناری، آدم و حوّا، آسنی، آق‌ننه، آواز، اثابند،

اثر / یثاقلی، ارایی، اکبریلوون، ام نسا، امیرپازواری،

امیرخئون، امیروگوهر، امیری، انعام، اوسنه، بازی،

بازی حال، بام‌صدا، بچابچا، برم‌دار، بزپوشلی، بق،

بق‌چی، بلبلک، بلبل و گل، بورسری، بهارخوان /

خون، بیت‌خوانی، پرجایی حال، پس‌پسی، پسی،

په‌خون، په‌خونی، پی‌مالا، پیاده‌چلا، پیربابو،

پس‌پسی، پیش‌مالا، پیش‌نمازی، پیش‌نوازی،

پیوری، پیوری‌کر، پیوری‌هاکردن، تاریخ‌برخوانی،

بیری، ترکمونی، تریکه‌سری، تشت‌کتن، تشت‌لاک،

تخت‌سری، تمک، چگه‌بروش،

توتن‌جان، توری، توم‌سری، ته‌بلاره، ته‌گره ته امشو

بیرجلاری، لویی، جلیت، جینکا، چاربداری،

چارویدری حال، چانوش، چانوشی، چپ‌چپا،

چئون حال، چئونی، چراحال، چراغ حال، چرخ، چگه،

چگه‌سما، چلا، چلک‌زنی، حال، حجت غلامی،

حسین خان، حقانی شرقی، حقانی، حلیمه جان حلیمه،

حقوم‌سری، حقوم‌سری سما، حناسری، خنابندون،

حیدربیک و صنمیر، خارک حال، خدا شمرزادی

بیمه، خرمن‌سری، خرمن‌سری سما، خرنه، خلث،

خواجه‌وندسما، خوردی‌کیجا، دخترخاله ته وه بعیرم،

دچوبه، دروم / درون، دروم / درون سما، دس‌دایره /

دایره، دسرکتن / ده‌سرکوتن، دسمال سما، دندازو، دنگ،

دوازده‌امام، دوبنده / ده‌بنده، دوتار / ده‌تار یا تنبور تبری،

دوشان‌سری، دهل / دهیل / دیل، رابچری، راست‌کوک،

راسته‌مقام، رج‌خونی، رزم‌قوم، رقص / سما، رقص

مقوم، روونی، زاری حال، زرانزن این وجه ره، زیل،

به گلی، گلی جان، گواگر، گورگه، گوکل، گهره سری،
لاک، لاک سرسما، لحن های نی چوپانی / للهوا، لرگ
پسی، لکن، للهوا (نی چوپانی مازندرانی)، ماجوجوک،
مریم بانو، مشتی، مش حال، مشقی، مقام / مقوم،
ملک جان هندی هندی، ممزوم آقا، موری، میون
کتولی، نجما و رعنا، نقره سری، نواجش، نوروزخوانی،
نی، نی بید، ورساقي، ولگ سری، های بروهای نشو،
های زمان، هرایسی استارآبادی، هرایسی مازندرانی،
هزبرسلطون، همه ره بردن، یاغی بورده، پتا، اقا بند،
پتاگلی، یک چویه، یوسف و ذلیخا [منابع]
بخش دوم: شماری از شاخص ترین موسیقی دانان،
هنرمندان و پژوهشگران موسیقی مازندران

زبل صدا، ساروی کیجا، سحرخونی، سحرخون، سرگریه،
سرنا، سری، سلک حال، سما، سماحال، سوت / ست،
سوت خونی، سوچلا، سه چویه، سیکانک، شاباجی،
شترحال، شر، شعرخوان / شعرخون، شو شور، ششم،
شمشاد، صنم، ضامن آهو، طالبیا، طنبیه جان، عارف و
گلم، عاروس یار، عاشق لیلی، عباس مسکین، عباس
خونی، غرنه، غریبی، فاطمه جان، فاطمه غریبیم، کترا
سری، کترا گیشه، کتولی، کتولی شرقی، کرب، کرچال،
کرماشو، کرنا، کرنه، کشتی مقوم، کلنج زر، کله ونگ،
کله حال، کله کش، کمانچه ی استارآبادی، کمانچه ی
مازندران، کمرسری، کجوری خوانی، کوک داری،
کوله بارچی، کیجا جانک، کیجا کرچال، کیسه دار،
کسی / کیم، قلیون، گاگور، گداری، گله را بردن، گلی

فصل رسانه و ارتباطات

۴۰۹	پیش سخن	۴۳۹-۴۴۶	فصل پنجم: سینما
۴۱۱-۴۱۶	فصل یکم: مطبوعات	۴۴۰	آمل
۴۱۱-۴۱۲	بخش یکم: تاریخ مطبوعات مازندران		سینما فرهنگ، سینما بهمن، سینما کوثر
۴۱۲-۴۱۶	بخش دوم: مطبوعات مازندران [منابع]	۴۴۰	بابل
۴۱۷-۴۲۸	فصل دوم: رادیو و تلویزیون		سینما اهورامزدا، سینما حکیمی، سینما اوسیک، سینما زیبا (ایران)، سینما انقلاب (سانترال)، سینما استقلال (داریوش)، سینما ارشاد (پاسارگاد)، سینما شهرزنگ (آزادی) بابلسر
۴۱۷-۴۱۹	بخش یکم: تاریخچه		سینما شیلان، سینما ساحل، سینما شقایق
۴۲۰-۴۲۶	رورد رادیو به مازندران، انقلاب اسلامی و صداوسیما		سما
	بخش دوم: رادیو	۴۴۱	تکابین
	شرحی بر فرستنده ها، نخستین استخدام ها، کارکنان		سینما ایران، سینما شایق، سینما کاپری، سینما انقلاب (شهرزنگ)، سینما دریا (متل قو) سلمان شهر
۴۲۲	پیشروی مرکزسازی		چالوس
۴۲۲	گویندگان، پیش از انقلاب، پس از انقلاب		سینما ارشاد (زهره)، سینما جهان نما (تخت جمشید) رامسر
۴۲۲	گزارشگران، گرایش های اولیه برای برنامه سازی، برنامه های معروف رادیو مازندران	۴۴۳	سینما - تئاتر هتل رامسر، سینما فتح (آریا)
۴۲۴	واحد نمایش رادیو، جشنواره ها، صدابرداران نمایش، تهیه کنندگان نمایش، بازیگران واحد نمایش	۴۴۳	ساری
۴۲۵	واحد خبر، افراد شاخص در بخش فنی و فرستنده ها		سینما فردوسی، سینما ایران، سینما سپهر، سینما فرهنگ (مولن روز)
۴۲۶	بخش سوم: رادیو دریا	۴۴۴	فریدونکنار
۴۲۷-۴۲۸	بخش چهارم: تلویزیون		سینما پیوند
۴۲۸	بخش پنجم: مدیران کل سازمان صدا و سیما ی مازندران [منابع]	۴۴۵	قائم شهر
۴۲۹-۴۳۰	فصل سوم: فضای مجازی		سینما فجر (دیانا)، سینما نپتون گلوگاه
	اینترنت در مازندران، روزنامه نگاری الکترونیکی در مازندران، خبرگزاری ها، وبلاگ ها، سایت های دولتی، رسانه های نوین [منابع]	۴۴۵	سینما آزادی (مهتاب)
۴۳۱-۴۳۸	فصل چهارم: تئاتر		
	تئاتر در ساری، تئاتر تکابین، تئاتر بهشهر، تئاتر بابل [منابع]		

۴۴۵	محمودآباد	۴۴۵	سینما لاله
۴۴۵	سینما استقلال (مهاب)	۴۴۶	نوشهر
۴۴۵	نکا	۴۴۷-۴۴۸	سینما ایران
۴۴۵	سینما آزادی (ساحل)		فصل ششم: نشر و ناشران
۴۴۵	نور		

فصل افزوده‌ها

۴۵۳	پیش‌سخن	۴۷۳	بخش دوم: گزیده‌ای از فهرست پایان‌نامه‌ها؛ با محوریت تبرستان و مازندران
۴۵۵-۴۸۴	فصل یکم: کتاب‌شناسی	۴۷۸	بخش سوم: فهرست پایان‌نامه‌ها؛ با موضوع و محوریت زبان مازندرانی (از سال ۱۳۲۳ تا ۱۳۹۳)
۴۵۵	بخش یکم: منابع	۴۸۵-۵۱۲	فصل دوم: آوانوشت واژه‌های بومی در دانشنامه
	کتابخانه‌ها، دانشنامه‌ها، فرهنگ‌نامه‌ها، واژه‌ها، نشریات (گاهنامه‌ها، فصل‌نامه‌ها، روزنامه‌ها)، مجموعه‌ها، علوم اجتماعی، تعاون، تحولات اجتماعی، جامعه‌شناسی، آمار، آموزش و پرورش، آموزش عالی، علوم پزشکی، بهداشت و درمان، پزشکی و بهره‌وری کشاورزی، شیلات، محیط زیست، منابع طبیعی، جنگل و مراتع، باغداری، صنایع و معادن، مهندسی عمر (راه و مسکن، شهرسازی، حمل‌ونقل)، سوانح طبیعی، باستان‌شناسی، معماری، صنایع دستی، گردشگری، موسیقی، تربیت بدنی و بازی‌های محلی، زبان ادبیات، هنر، نمایش، شعر، تبری، فرهنگ عامه و آداب و رسوم، ضرب‌المثل‌ها و چیستان‌های مازندرانی، قصه، افسانه و رمان، مشاهیر و سرگذشت‌نامه، شخصیت‌های سیاسی و جنبش‌ها، جغرافیا، خزر،	۵۱۲-۵۶۸	فصل سوم: کارنامه‌ی همکاران دانشنامه
		۵۳۶-۵۳۷	بخش یکم: نویسندگان، پژوهشگران و هنرمندان
		۵۳۶-۵۳۷	بخش دوم: گردآورندگان، گویشوران و آگاهان قومی
		543-568	بخش سوم: کارنامه‌ی همکاران دانشنامه به زبان انگلیسی (Reference)